

संख्या सं० २०१८०
प्रवेश सं०

विषय: वेद

क्रम सं०

ग्रन्थकार

नाम शतपथब्राह्मणम्

अंश सं० १४ १५८२१ (अंश)

श्लोक सं०

अक्षर सं० (पंक्तौ) ३४ पंक्ति सं० (पृष्ठे) ८

आकार: ९.३ x ३.८

लिपि: देना

आधार: कागद

वि० विवरणम् पुस्तक के अस्मिन् न वेद सर्व हिताय; यत्र ह्ययमव्यस्ति /
000952

पी० एस० नू० पी० - ७७ एम० सी० ई० - ११४१ - ५०.०००

न. २७२७

(10)

३१

धरणि रतर्दणानामस्त्रस्त्रजं जातवृत्तं हिरण्यकसंमिषि श्रीवमर्षसाद्रिधिरिदं
 न्यं जातजाः आयुगि रस्य च जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 मृत्तिपुत्राय राश आयवस्य हिरा राश वामिचावरुणादीर्जास्य मृगनास्य मृगना
 दित्तं च प्रराधादक्षिणाय वायाङ्गि नारवासा च मृतासा च मुः कृत्ता दुद जातवृत्तं
 विद्वत्किंसे तो नासु पायु मृगना च वाविश्रस्मा दुवना दवा पिडयंती नासं हृती न
 यो न जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं

३२

३३

प्रथमममिष्टं तदस्त्रोत्तमस्य स्वमावरुणस्य जातिरुक्तं स्रजतप्रथमाजरस्वपञ्चम
 सा च तस्मात्तजाय मते दक्षिणयार जौना जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं
 जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं जातवृत्तं

3

न

अथ पुनरुक्तं तत्रात्र सुखवितरेकं न तत्र अथा उपमो न शोता अश्वावती गी
 वा रायतमाना रश्मिः सूर्यस्या परवयं निषुन गवयं विनु जना मवहमाना वृषा
 श्मि मनु युष्ठमाना तदं तदं कडुमस्मा सुप्रदि। उषा नो चय सुह वध्वा स्मा सुरा
 अतममा। उषा उच्छं तीम मिक्षान अया उदलस्य र्ग उ विद्या द्याति राश्रता। द्याता अ
 चयं प्रासादी विप्रस्य वउषा दिष्टो। अमिलता है। निजतानि प्रमिन ती मनु प्रा सुका नि
 पास्य पमा शश्रुती नामायती नो प्रथमा व्यावर्षीत। एकादि वा दुदित प्र चय दिष्टा
 समनो पुराणा नूनस्य पंथा मच्यति लाधु प्रजा नती वनदिशामि नाति। उषा अ
 नानव ज्ञाना अथ विरक्त त्रियाणि। अथ संव्र मसा ता बोधयं ती शश्रु समासा

परिकृत्य पत्य विवाहवनी धां विनो

20700

सूर्यवावध सर्वं प्राणाध सर्वमात्मानं संस्वरतो॥२॥ सैषा वदुत्येवा ये वै
 तानि एतां त्रिधा देव तद्वयं ते देयं तुषी तत्र तु स्त्रिंशदग्निरेव य
 तो नात्तराद्यन्दोमेत्येकस्मान्न द्वासा एत उद्यत्तरस्तस्य द्विंशत्त्रिंश
 दं च र वदती वदती वा एष संवितो निसंपद्यते धाद्यै योनैरेतः सि
 तता इजायते तद्यदेता मत्र वदती कुरोति तस्मादेव संवितो वदती न ति
 यद्वतो॥२॥ तदाहुः। यदयं लोके गार्हपत्यो नृ रिहं प्रिहपाद्यौ राहवनीया
 रिहलो क उ अस्मादत्रो का दूनं तर्हि तोय कस्माद्गार्हपत्यं विवाहवनीयं न
 यथा विवाहमिति सहा वै माव अतो का वा सतु सतो विद्यतो यो तरे वा का य
 सो तरे तुरिहं मजवदु नो ह तन्वा मवतु पुशे तरा वा इदमुक्तं म

मरुः प्राणावैसीतासासामयः समयोवाविशै प्राणो न्योनंधीयते मध्यतो मध्यतरया
नोतदनेदधति रक्षीमनिरुक्तं वैतथ रक्षीः सर्वं प्राणनिरुक्तः सर्वं प्राणमिति तदुक्तं
मतिः ॥ अथेनमनिजुहोति जायत एषत घब्रीयते सर्वसर्वस्मा अनापजायते
जो अथेनमसो यदा ज्यमपं वत्ते पडु वधीनां वरसो सोवेनमेत सर्वस्परसेन जीवति
स्यावानवैरयसा वातात्मानेनैवेनमेत सर्वं प्राणीणाति पंवरहीतेन पंवरविनि
जिः पंवर ईकः संवसरः संवसरो गिर्वा ॥ गिर्वा वत्यस्य मा ज्ञातावतैवेनमेत
नेन प्राणीति ॥ ४॥ यदेवेनमनिजुहोति एतदेव जैतं प्राणी ईष यो ये गिः ॥ सम
बंसटस्मिनेति एतस्मादागमकुर्वततस्मात्पुरसा आगस्त घटनिजुहोति

मैवी यवैवजोवि विरये वीरेतावेधिते विदते ॥ १॥ सपुरस्तादुहरा मासा
मैवी तायः एथिक्वदति प्रजापति वि एथिक्वे जनिता मा माहिः सत्यं नपति रि
युवा दिवः सत्यधर्मा नडिति यो वा दिवः सत्यधर्मा सजते येत प्रश्ना ॥ २॥
जानेति मनुष्या वा आपश्च शयो मनुष्या ॥ ३॥ प्रमो सजयेत सो देवा यदवि
विवेमेति प्रजापति ईकः सौ हविषा विधेमे येत सा माहृत्योतरा परि
पदधमति सयः प्रायो दिशिर सो यत्तर तमस्मिनेत ह धस्यो प्राधो मेवाणि
मतिः ॥ ४॥ अथ दक्षिणतः ॥ अथ्यवर्तस्व एथि वि यते नपयसा सहेति यदेव
धर्मेति ॥ अतिरिधितो ॥ अथेह दिति यदेवि चर्याः साये वपातामनि ॥ ५॥

(3)

(२)
 तन्नामाहृत्योत्तराण्युक्तं विमलसुनुपदधति सद्योदतिणां यो दिशि सौत्यद्वारतः गच्छेत्
 सद्योदतिणामेवास्मिन्नेतद्विशं दधति ॥ २१ ॥ अथ पश्चात् ॥ अनेयते सुज्ञेयश्च
 यत्ति यमिति येन अग्निरस्येत राहत इवेत्येतन्मसीति तदस्यैव यत्कर्मणो ह
 तन्नामाहृत्योत्तराण्युक्तं विमलसुनुपदधति सद्यः प्रतिमो दिशि सौत्यद्वारतः
 नेतदधत्त यथोपतीवीमेवास्मिन्नेतद्विशं दधति सतसं प्रति पश्चादाहरे नेयत्तप
 सणाहाराणीतीत इवाहरति ॥ २२ ॥ अथोत्तरतः ॥ इषमूर्त्तमहमित्प्रदमितीषमूर्त्त
 तन्नामाहृत्योत्तराण्युक्तं विमलसुनुपदधति सद्यः प्रतिमो दिशि सौत्यद्वारतः
 यत्ति यमिति येन अग्निरस्येत राहत इवेत्येतन्मसीति तदस्यैव यत्कर्मणो ह
 तन्नामाहृत्योत्तराण्युक्तं विमलसुनुपदधति सद्यः प्रतिमो दिशि सौत्यद्वारतः

[illegible]

रजरेवाभ्यग्नितनययम तादृशतमयहतपाप्मनोपहतपाप्मानः
सयिगकाभ्यग्नितमिति वदासुन्नेवायेति गह्वरीतेरायस्योपापः
यसुवीर्षीयतितदुसर्वाशेषासंगह्वरीतेमासुरेवताः सशतामि
नासेनाह्वीतेयस्येनासुनोधिजनयिष्यन्नवतिसेतेवमासुनाह्वीतेसके
नमिगहीयन्त्यविश्वविनोतिपदुरेयदग्निसस्यात्पशुसिष्णुनामि
विश्वविजायते॥३॥ अथसत्यः समागयति एतदेतेवाप्यक्रवंसयमस्य
तामिसेसमेप्रविष्यामसत्यलोनुवर्त्यतिसत्येनः सकामोमविष्यतिपद
रिष्यामह्वरति॥३॥ एतस्यसमसापुरसायनतदस्यसत्येमुखम

एवोमिच्छीयतेकोएवंवैवाहवीर्यवतरोतेनानोपदध्मतिनानासादयति
तेनानासूदरोहसाभिवदनिनानाहोवाहा॥४॥ तदाहुः नेतस्यपुरुषस्य
अयदिहोवाअस्यवाहयेएतेसुनैनदतिरेवयानीतिसवैकुपादेवैतै
वाहअनैतेसुवावयोएतोपदावयोयानेतस्मिन्नग्नौरापांफपभस्यज
न्यानिपृष्ठानियानिछंदाः स्येनयोरेवसासंस्कृतिरेतयोर्द्विस्तम
नपपुरुषस्यवाहा॥४॥ वासति॥॥ स्वयमान्णासुपदध्मति॥२॥ यदे
मानैतदुपदध्मतितामनंतहितांपुरुषादुपदध्मत्येनंवैयवमानो

तोयमुवाअन्तमस्याहिसर्वमन्तपयनेनेतहितमेवास्मादेनददधामर
 रमेवास्मादेनददन्तदधति॥यदेवस्वयमारणासुपदधति॥अणोवैतदध
 णाणोवैतस्वयमासनआरुतेप्राणमेवैतदुपदधतितामना
 वादुपदधतिप्राणोवैस्वयमारणोयैवैस्वयमारणोयमुवैप्राणोपद्वि
 तायेतसर्वविभर्त्यनेतहितमेवास्मादेनप्राणदधन्कत्रामुत्तरमेवासा
 दादधति॥२॥यदेवस्वयमारणासुपदधति॥प्रजापतिविस्वसंदेवताआदाय
 मसासुव्युक्रमतीषुप्रतिष्ठापन्निपयोपाविशत्॥उसयःसप्रजापतिर्मस

दधुसथैवास्मिन्नघमेतदधतितामनेतहितोस्वयमारणायाउपदधा
 वैस्वयमारणायेतहितस्तदस्पाउषधीर्दधन्कत्रामुत्तरास्तदस्पाउषधी
 तिसास्यासदनासायास्ततायेयथास्वयमारणायासुपदिताभूमिडा
 दनमुपदधादस्याहोवैताजायेतइतममुपरोहति॥३॥कांडाकांडात्पर
 परुषःपरुषस्यरीतिकांडाकांडाशेषापरवर्णःपरवर्णःप्ररोहयेवानोदह
 सहस्वेणशतेनवेनियथैवप्रजुसथाबधुः॥४॥याशतेनप्रतनोषिःस
 विरोहसीतिशतेनह्येषाप्रतनोतिसहस्वेणविरोहतिजस्यसेदेवी

॥ ६ ॥ त्वं वा न यमिति यथैव यजुस्तथा बंधुर्द्विगुणमुपदधाति तस्या नैवेधुस्तथा
 ॥ ७ ॥ त्वं वा न यमिति तस्योक्तो बंधुः ॥ १५ ॥ अथ द्वियजुषमुपदधाति तदाग्नी
 मयेनाऽऽ स्वर्गं लोकमियावेति तावतामिष्कामपश्यतां द्वियजुषमिममि
 दधातां तां एषा यथै प्रतिष्ठाये स्वर्गं लोकमैतां तथैवेतधजमानो यदि
 यजुषमुपदधाति येन रूपेण यकर्म कृत्वेद्वाग्नी स्वर्गं लोकमैतां तेन रूपेण
 ह वा स्वर्गं लोकमयानीति सा यद्वियजुर्न मदेत्येतां देवते अपश्यतां यदेना
 जुषमुपदधाति यजमानो नै द्वियजुः ॥ १६ ॥ तदा क्रुः ॥ यदसावेव यजमानो

ये देवतं यजमानं तदस्यैतमुपदधाति

॥ १७ ॥ त्वं वा न यमिति तस्योक्तो बंधुः ॥ १८ ॥ अथ द्वियजुषमुपदधाति तदाग्नी
 मयेनाऽऽ स्वर्गं लोकमियावेति तावतामिष्कामपश्यतां द्वियजुषमिममि
 दधातां तां एषा यथै प्रतिष्ठाये स्वर्गं लोकमैतां तथैवेतधजमानो यदि
 यजुषमुपदधाति येन रूपेण यकर्म कृत्वेद्वाग्नी स्वर्गं लोकमैतां तेन रूपेण
 ह वा स्वर्गं लोकमयानीति सा यद्वियजुर्न मदेत्येतां देवते अपश्यतां यदेना
 जुषमुपदधाति यजमानो नै द्वियजुः ॥ १९ ॥ तदा क्रुः ॥ यदसावेव यजमानो

(۷)

प्राणो न संतताव अवच्छिन्नो न वत इति प्राणो वै स्वयमा राणा प्राणो हर्वेषु
 द्वियजुः स यदनंतर्हि तां स्वयमा राणा यै हर्वेषु कामुपदधाति प्राणो नैव तत् प्राणा
 संततोति संदधाय यदनंतर्हि तां हर्वेषु कायै द्वियजुषमुपदधाति प्राणा नैव
 र्वेषु कायजम् नो द्वियजुरेवमुत्तस्येता वासा नौ प्राणो न संतताव अवच्छिन्नो न
 तत् प्राणा यै हर्वेषु कायै द्वियजुषमुपदधाति प्राणा नैव तत् प्राणा
 गमनं च मे कामिने तदधाति दाया मुपदधाति तस्यो को बंधुः ॥ २१ ॥ अथरेतः सिव
 उधमं आपश्च सादयि वासुदोहसा विवदति तस्यो को बंधुः ॥ २१ ॥ अथरेतः सिव
 उपदधाति ॥ इमौ वै लोकोरेतः सिवा विमोक्षितो लोकोरेतः सिव तस्मे वा अपरं ह

समानं तद्वेति समानं ॥ हेतुद्वयमेव सादयित्वा सूत्रद्वयोऽहसाधिवदन्ति ॥
अथोखासुपदध्मति योनिर्वा ॥ उखा योनिमेवैतदुपदध्मतितामुत्सूखलउप
तरिद्वौ वा उत्सूखलं यद्वै किं वा स्यात्तु मंतरिद्वमेव तन्मुध्यं वा अंतरिद्वमेव
योनिर्दध्मति तस्मात्सर्वेषां भूतानां मव्यतो योनिरपि वनस्पतीनां ॥ २५ ॥
मुपदध्मति ॥ यो वै सुप्रजापतिर्व्यसः स तैषां सोखमेवै लोका उखमेवै लोका
ति का मुत्सूखलउपदध्मति तदेनमेतस्मिं सर्वस्मिं प्रतिष्ठापयति योनि
मा एतस्मादेवैनमेत सर्वस्मादन्तर्हितं दध्मति ॥ २६ ॥ अथोपश कं पिष्टा

पुरस्तादुखाया उपनिषत्पद्येष्टैतस्यै लोकस्योहास्येयानतरितान्
 तदा ऊ। कथमस्यैषापकाश्रितोपहितानवतीति यदेव यज्यतेनाथा
 तैत्तमसि वैश्वानरमुपनिगच्छति ततएव तत्पक्वः श्रुतमुपहितं भवति ॥ १॥
 तस्योहितस्योक्तो बंधुरितो जज्ञे प्रथममेमो योनिभ्यो अधिजात वेदा इति
 हि योनिभ्यः प्रथमं जातवेदा अजायत सगायत्र्यात्रिष्टुभानुष्टुभा इति
 तत्र प्रजातन्ति ते तैर्वा एष छंदो निर्देवेभ्यो ह अं वहति प्रज्ञान ॥ ३॥
 तस्य सह से च स रूर्ज अपसा ये सेतस्यै सर्वस्यै रमसे सेतस्यै माता

पुरस्तात्पतीव उपदधति ॥ २॥ इत्यत्रैताः प्रजापतिः प्रश्नानि कृतानि
 अत्र विक्रियं सा आणो दुःसमं गदा ज्ञानाणोष संगं ह्यपुरस्तात्पती व आप्त
 तद्वारतलिनीयेयदेवा अऊर्वन्ति द्युक्ता तेषां नोश्चि क्रमिषति यदेत
 ति ये देवा अऊर्वन्ति स कर्माणां स यो जाणे ये वै नानेत सं गृह्य पुरस्तात्
 तेषां पत्नीया यदेव प्रथमं शीर्षाण्यपदधति ॥ ३॥ प्रजापतिर्वीरदमय अ
 तमयतान् ॥ स ज्ञेय प्रजायेयेति स प्राणैर्भरवाधिपश्चिन्ति योनि
 वक्तव्यं प्राण आश्वोत्रादविवाजो जंत घदेनाभ्यो यो धिनि रमिषति

...पशवइतिमनोवैश्राण्णं न प्रथमंतद्यन्मनसः पुरुषैरिति
 कः पुरुषः प्रथमः पशुनोकीर्यवत्तमइतिमनोवैसर्वेप्राणान्तसिद्धिः
 एणः प्रतिपितास्तद्यन्मनसः पुरुषैरितिमीमांसकः पुरुषः सर्वः
 पशुः पुरुषस्यैवैते सर्वेभवेति॥ धातुजदन्तः सृष्ट्वा पुरुषात्सृष्ट्वा
 नवतस्माद्यकृत्वा नः सृजते पुरुषादेवैतत्प्रत्यगात्मनैतदप्युक्तं
 सुखं च उच्यते तदन्तराति॥ अथैवाहिरापशकलान्यस्यति॥
 सावेहिरापमथवापतेन्यपशुन्यसंतप्यमानेन्यरुज्जाणामुपभंजितं वा

रापशकलान्यस्यतिप्राणानेवैवेतदध्यानीया समग्रप्राणानि सवैश्वदेव
 ज्ञानसिनेतृद्वयस्ययदिपशुपशुकः स्कापुं वैवतुक्तं सप्त सप्त पशुस्य
 यता न्यश्रुतपदधातिसप्त सप्त वाकैकस्मिन्पशोप्राणास्तदेषु सप्त
 तिपीतं इति॥ यद्येकः पशुर्नवतिपंचैवतुक्तं सप्त सप्त पशुस्यति
 रान्यश्रुतपदधातिसप्त सप्त वाकैकस्मिन्पशोप्राणास्तदेषु सप्त
 रतिनतयाजगदिदस्मिन्पशोसर्वेषांपशुनां रूपंतर्गदेतत्प्रत्यय
 देषु सर्वेषु प्राणादध्याति॥ १०॥ सुखं प्रथमं इत्यस्यति॥ समं कर्तव्यं
 वेनास्यन्नेनेनेनासादिदसम्यक्साधमानिसः स्वयंतर्गदेतत्प्रत्यय

न इत्येतदेव हृदयेन मनसा सतानं एतं वृत्तं सस्य वृत्तस्य धारा अनिवा
पीतिया एतस्मिन् गता वा इतीर्ह्यन्तवतिता एतदा हरिरापयो वेतने
वृत्तेरिति यवै पदिराम यः पुरुष समतदा ॥ १२ ॥ सवेचेतीह प्राणा वा
एतत्सुर्वतिरुवेचेतीह प्राणो वैरुक्का एतेन हिरो वतेथो प्राण यदीदं सर्व
वतेना सेवेता हृदयो तिचेवेतीह मा खती ही मे ज्योतिषती वदुषी अ
विश्वस्यनुवनस्य धातिनमने वैश्चानरस्यवेतीहानि ज्योतिषा ज्योतिषा
सो बर्हस्वानितीह विश्वती न्या विश्वः हि ओत्रं ईकैश्च ॥ अथ पुरुषो
इहानि महयस्येव नटेत सहस्रदा असि सहस्रायचेतिसर्वे स

देयितास्मै ॥ ३२ ॥ अथास्यदमं माहिः सीरे कणपं पमि यु क
एष पशु र्धटश्च सं माहिः सीरित्येत कनिजदेवा जिनं वा दिने वि
क्रोत्रा एष ब्रह्म ब्राह्मिषु गौर मारण मनुते दिथा भाति तदस्ये गो
रापमनु रिशतितेन विज्ञानस्त बोति षीटे तिन विज्ञान आरा
संस्क्रुष्टयेत कौरं ते शुगळ उयं डि षसंते शुगळ चितिते
वसुवदभति यं वद्वेते स्मि ॥ ३३ ॥ अथ गोः ॥ इमः साहस
भारमु समिति साहसो ना एतत् भार उ सो य को र्म्य मानः स

परिस्पृष्टनीयमानमेष्टुल्लोकेष्वित्येतदुक्तं नामादिति न
 नतिरुपादितिर्जनायदु हनमाहिः सीः परमेव्योमन्तितीमेवे
 मयमेष्टु लोकेष्वेतमाहिः सीः रित्येतद्वयमारण्यमनु तदिहामीति
 जनप्रसारणमनु रित्याति तेन विधानस्तन्वोनिषीदेतितनवि
 ज्ञानस्य सुखस्येतद्वयमेतेषु नखतु यद्विष्यतेतेषु नखदिति
 यन्मस्यैव दमति यं नखे रितस्मिन् ॥ ३५ ॥ अथाव. इममृणां
 वलमिरेतद्वयस्य नामिनिजिनास्यो सुविस्त्रवं पशुनोऽपि
 मित्यनये पाठेष्टुपशुनोवदि पशुनवतुष्य दवमष्टुः

नरभस्य दोरतायेवामिनेतद्वयमिदमाति ॥ ३६ ॥ तापता
 तितुपदमनिसवतोहीमा जंगुलसंन पूपदमसंतेषु हीमा
 दमतिवतु ही हीमा जंगुलसंन पूपदमतिपेदं पंच हीमा
 नोपदमतिना न हीमा जंगुलसंन पूपदमतिपेदं पंच हीमा
 मनसंतं यनमा ॥ ३७ ॥ अथाव. तत उपदमति ॥ ३८ ॥ श्री
 कः समा ॥ ३९ ॥ उपवर्षाके १४८२ प्रदर्शमाने
 काङ्गुजी व्यास स नीपो

(92)

5138

11

[illegible]

੨੨

63